

יבמות דף עג

מנין שטבול יום יכול להזות מי חטאת:

נאמר "וְהִזָּה הַטְּהוֹר עַל הַטְּמֵא", לכאורה המילה "הַטְּהוֹר" מיותרת, שהרי בחר שרק טהור יכול להזות מי חטאת (= שאם התורה קוראת למים 'חטאת' הרי שצריך להזות אותם בטהרה כחטאת), אלא זה בא ללמד שיש אדם שהוא "טהור" להזאה למרות שהוא טמא לתרומה, וזהו טבול יום.

בעו מיניה מרב ששת: האם מותר לערל לאכול מעשר שני? צדדי הספק: האם כשם שאנו לומדים פסח ממעשר שאונן אסור באכילת פסח (= איסור אונן נאמר לגבי מעשר, ופסח לומד ממעשר) כך אנו לומדים מעשר מפסח שערל שאסור במעשר (= איסור ערל נאמר לגבי פסח), או שמא פסח לומד ממעשר כיון שפסח הוא חמור ממעשר, אבל מעשר לא לומד מפסח כיון שמעשר קל מפסח.

אמר להו: נפשוט את הספק מהמשנה במס' ביכורים - זר שאכל במזיד תרומה וביכורים חייב מיתה, והאוכלן בשוגג חייב לשלם את שוויים לבעליהם ולהוסיף חומש ולתת אותו לכהן, ואסור לזר לאוכלם, והם נחשבים כנכסי כהן ויכול לקדש בהם אשה ולקנות בדמיהם עבדים וקרקעות ובהמה טמאה, ואם הם התערבו בחולין הם אוסרים את כל התערובת, ואם יש בחולין מאה חלקים מול חלק אחד של תרומה וביכורים הרי הוא נותן לכהן את השיעור של התרומה והביכורים והשאר מותר, ומי שרוצה לגעת בהם או לאוכלם צריך ליטול ידים. דינים אלו שייכים רק בתרומה וביכורים אבל לא במעשר. **ע"כ המשנה.** ואם ערל מותר במעשר שני מדוע המשנה לא אמרה 'ערל אסור בהם מה שאין כן במעשר' (= שמותר בהם), אלא בהכרח שערל אסור במעשר שני.

דחייב: התנא שייר הלכה זו, ובאמת ערל מותר במעשר שני.

מאי שייר דהאי שייר? איזו הלכה נוספת שייר התנא? (= הכלל הוא שהתנא לא משייר רק דבר אחד).

(המשך בדף הבא ↓)

יוצא לאור ע"י:

"אור הספר התורני" הוצאה לאור
052-7628377

להצטרפות:

mabatladaf18@gmail.com

052-342-4473

שייר, דקא תני בסיפא וכו': התנא אכן שייר דבר נוסף, שכתוב בסיפא של המשנה הנ"ל - יש דברים הנוהגים במעשר שני וביכורים ולא בתרומה, שהמעשר והביכורים צריך להעלותם לירושלים ולאכולם שם, וצריך להתוודות (= המביא מעשר מתוודה "בערתי הקדש מן הבית" וכו', המביא ביכורים מתוודה "ועתה הנה הבאתי את ראשית פרי האדמה אשר נתתה לי יהוה"), ואסורים באכילה לאונן, ור"ש מתיר ביכורים לאונן, וחייבים בביעור (= בשנה השלישית, שאם השהה אותם בשנה הראשונה והשניה ולא העלה אותם לירושלים, מעלה אותם לירושלים בשנה השלישית ומתוודה, ואם לא העלה אותם צריך לבערם), ור"ש פוטר ביכורים מביעור. **ע"כ הסיפא של המשנה.**

כעת הגמרא מבארת מה התנא שייר:

ואילו אסור לבער מהן בטומאה וכו': כלומר על המשנה היה לומר גם שאסור להנות מהדלקת הנר של פירות מעשר שני וביכורים למרות שנטמאו ואינם ראויים לאכילה, ומי שאוכל אותם בטומאת עצמן דהיינו שגופו טהור והם טמאים לוקה, מה שאין כן בתרומה שאין איסור לבערה בטומאה, ומי שאוכל אותם בטומאת עצמה אינו לוקה (= יש בזה איסור עשה). מוכח שהתנא שייר הלכות אלו, וא"כ יש לומר ששייר אף את ההלכה שערל מותר במעשר שני.

הגמרא חוזרת לבאר את דברי המשנה בענין מעשר שני וביכורים:

אמר ר' אסורין לאונן ורבי שמעון מתיר: הגמרא מבארת שמחלוקתם נסובה סביב הפסוק "לא תוכל לאכל בשעריך מעשר דגןך ותירשך ויצהרך.. ותרומת ידך". 'מעשר דגןך' זה מעשר שני ו'תרומת ידך' זה ביכורים (משום שתרומה נאכלת בכל מקום, ואילו בביכורים נאמר "ולקחת מראשית כל פרי האדמה.. ושמרת בטנא והלקת אל המקום אשר יבחר יהוה אלהיך"). לדעת תנא קמא הוקשו ביכורים למעשר שני ללמד שכמו שמעשר שני אסור לאונן (כנאמר בו "לא אכלתי באני מננו") כך ביכורים. אבל לדעת רבי שמעון התורה קראה לביכורים בלשון 'תרומה' ללמד שהם כתרומה המותרת לאונן.

הגמרא ממשיכה למחלוקת הבאה במשנה:

וחייבין בביעור: גם מחלוקת זו נובעת מהמחלוקת הקודמת. לדעת תנא קמא שמקיישים ביכורים למעשר שני, כמו שבמעשר שני חייבים בביעור (כנאמר "בערתי הקדש מן הבית") כך גם ביכורים, אבל לדעת ר"ש שלא מקיישים, לא.

הגמרא ממשיכה לבאר את דבריה על המשנה הנ"ל:

ואסור לבער מהן בטומאה, ואוכלן בטומאת עצמן לוקה: מנין לומדים את שתי ההלכות הנ"ל?

דתניא רבי שמעון אומר: בוידי מעשר שני נאמר "ולא בערתו ממנו בטמא" ללמד שבין אם האדם טמא ובין אם הפירות טמאים לא ביערתי (מכך שכתוב 'בטמא' סתם - ריטב"א). ולפי זה יוצא שודאי אסור לאכול את המעשר שני הטמא, שהרי אפילו לבער אותם על ידי הנאה מהדלקתם אסור.

אך על זה מקשה רבי שמעון שאינו יודע היכן מצינו שיש איסור לא תעשה על אכילה זו שצריך להתוודות עליה?

קודם שהגמרא ממשיכה להביא את תשובתו של רבי שמעון בברייתא, היא עוצרת ומקשה:

טומאת הגוף בהדיא כתיב ביה: אם רבי שמעון התכוין לשאול היכן מצינו איסור לאדם טמא לאכול מעשר שני טהור – הרי זה מפורש בפסוק? ומתרצת שרבי שמעון שאל על אדם טהור שאוכל מעשר שני טמא.

הגמרא מביאה את תשובת רבי שמעון:

"ל לא תוכל לאכל בשעריך מעשר דגנך: במעשר שני נאמר 'בשעריך', וכן לגבי פסולי המוקדשין נאמר 'בשעריך'.

'פסולי המוקדשין' זהו קרבן שנפל בו מום, פודים אותו על בהמה אחרת שאותה מקריבים, והבהמה שהיתה קרבן ירדה מקדושתה ומותרת באכילה לכל.

על כך נאמר "בשעריך תאכלנו הטמא והטהור יחדו כצבי וכאיל" שמותר לאכול את בשר פסולי המוקדשין בקערה אחת אדם טמא ואדם טהור, ואפילו שהטמא נוגע בבשר ומטמא אותו מכיון שהוא בשר חולין.

ואם כן התורה אומרת במעשר שני 'לא תוכל לאכל בשעריך' כמו שאתה אוכל 'בשעריך' פסולי המוקדשין. כלומר אסור לך לאכול מעשר שני טמא.

הגמרא ממשיכה לבאר את דבריה על המשנה הנ"ל:

מה שאין כן בתרומה: שמותר ליהנות מהאש של ביעור תרומה טמאה. הגמרא מבררת מנלן?

וְלֹא בְעֵרְתִּי מִמֶּנּוּ בְטָמֵא: נאמר לגבי מעשר שני "וְלֹא בְעֵרְתִּי מִמֶּנּוּ בְטָמֵא" - "ממנו" (= מעשר שני) אסור ליהנות אבל מתרומה מותר לך ליהנות. ואם תאמר שאולי כוונת הפסוק - "ממנו" אסור ליהנות אבל מקדשים מותר לך ליהנות (ומתרומה אסור)? התשובה היא: מסתבר שהתורה אסרה ליהנות מקודש שהוא יותר חמור מתרומה, כדלהלן:

👉 בקודש יש חומרות של פנ"ק עב"ס. כלומר: פיגול (= שחט קרבן במחשבה לאכלו חוץ לזמנו). נותר (= שאכלו חוץ לזמנו). הקודש קרוי קרבן. יש בו מעילה. האוכלו בטומאת הגוף חייב כרת. אסור לאונן (= מי שמת לו אחד משבעת קרוביו ועדיין לא נקבר).

👉 בתרומה יש חומרות של מחפ"ז. כלומר: ישראל או כהן טמא האוכל תרומה חייב מיתה בידי שמים. זר האוכל תרומה בשוגג חייב להוסיף חומש על שווי התרומה שאכל, ולתת את הקרן והחומש לכהן (אבל קודש משעת זריקת הדם שהוא מותר לכהנים אין בו מעילה וחומש). אי אפשר לפדות תרומה (אבל לקודש יש פדיון כל עוד לא התקדש בכלי). התרומה אסורה לזרים לעולם (ואילו קודשים קלים מותרים לזרים).

יוצא א"כ שבקודש יש 2 חומרות יותר מבתרומה, או שקודש חמור יותר כי יש בו כרת (ובתרומה יש רק מיתה בידי שמים).